

Cuprins

CAPITOLUL UNU. Scorțișoară	9
CAPITOLUL DOI. Boabe de năut	50
CAPITOLUL TREI. Zahăr	68
CAPITOLUL PATRU. Alune prăjite	80
CAPITOLUL CINCI. Vanilie	98
CAPITOLUL ȘASE. Fistic	115
CAPITOLUL ȘAPTE. Grâu	151
CAPITOLUL OPT. Semințe de pin	187
CAPITOLUL NOUĂ. Coji de portocală	206
CAPITOLUL ZECE. Migdale	226
CAPITOLUL UNSPREZECE. Calse uscate	258
CAPITOLUL DOISPREZECE. Sâmburi de rodie	271
CAPITOLUL TREISPREZECE. Smochine uscate	292
CAPITOLUL PAISPREZECE. Apa	309
CAPITOLUL CINCISPREZECE. Stafide aurii	325
CAPITOLUL ȘAISPREZECE. Apa de trandafiri	355
CAPITOLUL ȘAPTESPREZECE. Orez alb	394
CAPITOLUL OPTSPREZECE. Clanura de potaslu	403
<i>Mulumiri</i>	<i>425</i>

ELIF SHAFAK

Bastarda Istanbulului

Traducere din limba engleză
și note de Ada Tanasă

POLIROM
2013

Articolul trei: Dacă nu te poți hotări, atunci trăiește, pur și simplu; fi o ciupercă sau o plantă.

— Nu pot să cred că ești exact în aceeași poziție în care te-am găsit acum o jumătate de oră! Ce naiba faci în pat, leneșo?

Era mătușa Banu, care băgase capul pe ușă fără să simtă nevoia să bată mai întâi. În dimineața asta purta pe cap un batic care-ți lua ochii, într-o nuanță de roșu atât de orbitoare, încât din depărtare capul ei arăta ca o roșie coaptă, uriașă.

— Am dat gata un samovar întreg de ceai așteptându-te pe tine, Maiestate. Haide, ridică-te și strălucește! Nu simți mirosul de *sucuk* prăjit? Nu ți-e foame?

Trânti ușa cu putere în urma ei, fără să aștepte vreun răspuns.

Asya mormăi ceva în barbă, trăgându-și plapuma până sub nas și întorcându-se pe partea cealaltă.

Articolul patru: Dacă nu te interesează răspunsurile lor, atunci nu pune nici un fel de întrebări.

În mijlocul agitației obișnuite a unui mic dejun de weekend putea auzi apa picurând din robinetul micuț al samovarului, cele șapte ouă fierbând febril în oală, felile de *sucuk* sfărâind pe grătar, pe cineva care schimba fără încetare canalele TV, trecând de la desene animate la videoclipuri de muzică pop și apoi la știri locale și internaționale. Fără să fie nevoită să arunce vreo privire, Asya știa că bunica Gülsüm avea în grijă samovarul; la fel cum putea băga mâna-n foc că mătușa Banu făcea *sucuklar* la grătar, fiindcă apetitul ei inegalabil revenise acum că cele patruzeci de zile de penitență sufită luaseră sfârșit și reușise să se proclame clarvăzătoare. Asya știa, de asemenea, că mătușa Feride schimba canalele, incapabilă să aleagă unul, având destul spațiu în țărâmul

vast al paranoiei schizofrenice ca să le asimileze pe toate, desene animate, muzică pop și știri în același timp, așa cum tânjea după succes în multe sarcini în viață și sfârșea prin a nu duce nici una la îndeplinire.

Articolul cinci: Dacă nu ai nici un motiv sau nici o pricepere ca să duci ceva la îndeplinire, atunci practică pur și simplu arta devenirii.

Articolul șase: Dacă nu ai nici un motiv sau nici o pricepere ca să practici arta devenirii, atunci există pur și simplu.

— Asya!!!

Ușa se dădu de perete și mătușa Zeliha se năpusti înăuntru cu ochii ei verzi scânteind ca două bucăți rotunde de jad.

— Câți soli mai trebuie să-ți trimitem la capul patului ca să te facem să ni te-alături?

Articolul șapte: Dacă nu ai nici un motiv sau nici o pricepere ca să exiști, atunci pur și simplu rezistă.

— Asya!!!

— Ce e?!!!

Capul Asyei se iși de sub cuverturi ca o minge cărlionțată și întunecată de furie. Sărind în picioare, lovi perechea de papuci liliachii de lângă pat, ratând unul, însă reușind să-l catapulteze pe celălalt direct pe dulap, unde lovi oglinda și apoi ateriză pe jos. După aceea își ridică pantalonii de pijama cu talie joasă într-un fel de-a dreptul caraghios, care, ca să spunem adevărul, nu prea susținea efectul dramatic pe care voia să-l creeze.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu pot să am și eu o clipă de liniște într-o dimineață de duminică?

— Din păcate nu există nici o clipă pe lumea asta care să dureze două ore, îi atrase atenția mătușa Zeliha după ce urmări traiectoria periculoasă a papucului. Ții cu tot dinadinsul să mă enervezi? Dacă treci printr-o fază de răzvrătire adolescentină, ei, află că e prea târziu, domnișoară, trebuia să treci prin asta cu cinci ani în urmă, cel puțin. Adu-ți aminte că ai deja nouăsprezece ani.

— Mda, vârsta la care m-ai născut din flori, croncâni Asya, știind că nu ar trebui să fie atât de dură, însă neputându-se abține.

Stând în cadrul ușii, mătușa Zeliha o privea cu dezamăgirea unui artist plastic care, după ce a băut și a lucrat toată noaptea la o operă de artă, adoarme mulțumit doar pentru a se trezi târziu a doua zi dimineață și a fi pus în fața ororii pe care a creat-o când era beat. În ciuda gravității descoperirii, nu rosti nici un cuvânt preț de un minut. Apoi buzele i se răsuciră într-un surâs sumbru, de parcă tocmai și-ar fi dat seama că acel chip pe care îl privise era de fapt propria ei imagine reflectată în oglindă, atât de asemănătoare, și totuși complet diferită. Fiică-sa se dovedise a avea un caracter exact la fel ca al ei, deși înfățișarea ei era extrem de diferită.

În ceea ce privea personalitatea, avea același scepticism, aceeași răzvrătire, aceeași amărăciune pe care le afișase și ea când era de vârsta Asyei. Înainte să-și dea seama, îl trecuse cu eleganță rolul de oaie neagră a familiei Kazancı fiicei ei. Din fericire, Asya nu părea încă obosită de lume sau apăsată de neliniște, fiind prea tânără pentru toate astea. Însă tentația de a rade de pe fața pământului edificiul propriei existențe era acolo, lucind mocnit în adâncul ochilor ei, dulcea ispită a autodistrugerii de care sufereau doar oamenii sofisticati sau gravi.

În ceea ce privea înfățișarea, totuși, mătușa Zeliha își putea da seama clar că Asya abia dacă

semăna cu ea. Nu era și probabil că nu avea să fie niciodată o femeie frumoasă. Nu că ar fi fost ceva în neregulă cu trupul sau chipul ei. De fapt, luată separat, fiecare parte a ei avea forma potrivită: avea înălțimea și greutatea potrivite, părul negru cărlionțat potrivit, bărbia potrivită... dar când erau puse laolaltă, era ceva defectuos în toată combinația. Nu era nici urâtă, chiar deloc. Avea mai degrabă o frumusețe mediocră, una la care îți face plăcere să te uiți, dar care nu rămâne în mintea nimănui. Chipul ei era atât de comun, încât mulți dintre cei care o vedeau pentru prima oară aveau impresia că o mai văzuseră înainte. Era extrem de comună. Mai curând decât „frumoasă”, „drăguță” ar fi cel mai măgulitor compliment pe care îl putea primi în faza aceea, ceea ce era perfect în regulă, numai că acum trecea printr-o fază dureroasă a existenței în care *drăgălășenia* era ultimul lucru cu care își dorea să fie asociată. Peste douăzeci de ani va ajunge să-și privească trupul într-un mod cu totul diferit. Asya era una dintre acele femei care, deși nu sunt frumoase în adolescență sau atrăgătoare în tinerețe, pot totuși să arate destul de bine la maturitate, dacă rezistă până atunci.

Din nefericire, Asya nu fusese dăruită cu nici un dram de credință. Era prea caustică pentru a avea încredere în trecerea timpului. Pe dinăuntru era o flacără vie, fără cea mai mică încredere în justetea ordinii divine. Și în privința asta semăna mult cu nimeni altcineva decât mama ei. Având un asemenea caracter și aflându-se într-o astfel de dispoziție, nu avea cum să fie răbdătoare și încrezătoare, așteptând ziua în care viața va întoarce trupul acela în favoarea ei. În acest moment, mătușa Zeliha își putea da seama clar, pe lângă alte lucruri, că realizarea faptului că avea un aspect fizic lipsit de strălucire îndurera sufletul tânăr al fiică-sii. Dacă i-ar putea spune că frumusețea îi atrăgea doar pe bărbații cei mai răi.

Dacă ar putea-o face să înțeleagă cât de norocoasă era că nu fusese prea frumoasă din naștere; că de fapt atât femeile, cât și bărbații sunt mai binevoitori cu ea și că viața ei este mai bună, da, mult mai bună, fără înfățișarea incântătoare după care tânjea acum.

Fără să spună vreun cuvânt totuși, mătușa Zeliha se îndreptă spre dulap, aduse papucul și așeză perechea acum reunită la picioarele goale ale Asyei. Rămase în fața fetei răzvrătite care ridică imediat capul și-și îndreptă spinarea, luând aerul unui prizonier de război mândru care predase armele, însă nu și propria demnitate.

— Hai! ordonă mătușa Zeliha.

Mama și fiica mărșăluiră în tăcere spre living.

Masa plantă era așezată de mult pentru micul dejun. În ciuda nemulțumirii ei, Asya nu se putu abține să nu observe că masa astfel împodobită se potrivea perfect, aproape pictural, cu covorul cărămiziu imens de dedesubt, ale cărui modele florale complicate străluceau pe marginea frumoasă de culoarea mărgelanului. Ca și covorul, masa de deasupra părea decorată. Erau așezate pe ea măsline negre, măsline verzi umplute cu gogoșari, brânză albă, cașcaval împletit, brânză de capră, ouă fierte, faguri de miere, smântână de bivoliță, marmeladă de caise făcută în casă, gem de zmeură făcut în casă și roșii cu mentă în ulei de măsline, puse în boluri chinezești. Mirosul delicios de *börek* abia scos din cuptor adia dinspre bucătărie: brânză albă, spanac, unt și pătrunjel care se topeau și intrau una în alta printre foile subțiri de aluat.

Petite-Ma, care avea acum nouăzeci și șase de ani, stătea în capătul cel mai îndepărtat al mesei, ținând în mână o ceașcă de ceai mai străvezie chiar decât ea. Cu o privire preocupată și oarecum confuză întipărită pe chip, se uita la canarul care ciripea în colivia de lângă ușa de la balcon, de parcă ar fi observat pasărea abia acum. Poate că

așa și era. De când intrase în cea de-a cincea fază a Alzheimerului, începuse să amestece chipurile și întâmplările cele mai familiare din viața ei.

Săptămâna trecută, de pildă, spre sfârșitul rugăciunii de după-amiază, de îndată ce se aplecase și pusese capul pe covorașul de rugăciune pentru *sajda*¹, uitase ce trebuia să facă mai departe. Cuvintele rugăciunii pe care trebuia să o rostească se legaseră dintr-odată într-un lanț prelung de litere și se îndepărtau în șir, ca o omida neagră și păroasă, cu nenumărate picioare. După un timp, omida s-a oprit, s-a întors și i-a făcut cu mâna lui Petite-Ma din depărtare, de parcă ar fi fost înconjurată de niște pereți de sticlă, atât de clar vizibilă, însă imposibil de atins. Pierdută și confuză, Petite-Ma a rămas pur și simplu acolo, cu fața spre *Qibla*², lipită de covoraș, cu șalul de rugăciune pe cap și șiragul de mătânii de chihlimbar în mână, nemiscată și tăcută, până când cineva a băgat de seamă în ce situație se afla și a ridicat-o.

— Cum era mai departe? a întrebat alarmată Petite-Ma după ce au convins-o să se întindă pe canapea și i-au așezat câteva perne moi sub cap. La *sajda* trebuie să spui *Subhana rabbiyal-ala*³. Trebuie s-o spui de cel puțin trei ori. Așa am făcut. Am spus de trei ori. *Subhana rabbiyal-ala*,

-
1. Poziție specifică rugăciunii musulmane, în care fruntea atinge pământul. Aceasta reprezintă punctul culminant al rugăciunii, deoarece se crede că musulmanii sunt mai aproape de Allah în această poziție (în arabă, în orig.).
 2. Cuvânt arab ce desemnează direcția spre care trebuie să se întoarcă musulmanii în timpul rugăciunii, adică direcția Kaabei, prima moschee construită de patriarhul Abraham și de fiul său Ismail, pe locul căreia a fost ridicat ulterior orașul Mecca.
 3. Glorie Dumnezeuului meu Celui Preaînalt (în arabă, în orig.).